



16. 62

COLLEGII
 ELECTORVM VITEMBERGENSIS
 DECANVS,
 IDEMQVE
 ORDINARIVS ET SENIOR,
 CASPAR HEINRICVS
 HORNIVS, D.

Consiliarius Regius & Electoralis in
 Senatu Proocationum, Decretalium
 Prof. Publ.

AD
 DISPUTATIONEM SOLENNEM
 NOBILISSIMI, ET CONSVLTISSIMI
 CANDIDATI,
 DN. JOHANNIS ROETHINGII,
 ADVOC. IMMATRICVLATI,

IN AVDITORIO MAIORI
 AD DIEM APRIL. M DCC XVI.
 HABENDAM,

OMNES
 LITERARVM PATRONOS ET FAVTORES
 EO, QVO PAR EST, CVLTV, ET STVDIO,
 INVITAT.

45.a



Vm sub fine muneris, quod per hanc hiemem gessi, fausto omine Academiae, quintum Juris Candidatum clarissimum, JOHANNEM ROETHINGIUM, fisto, eumque alterum, qui ex jure testamentario publice differet, ac sententiam suam adversus dissentientes tuebitur, in mentem mihi famosa illa *Socini*, ut vocatur, *cautela* venit, de qua pauca quaedam, *προσφω- νήσεως* loco, in medium proferre, constitutum mihi est. Scilicet nemini, qui artem juris tractat, ignotum esse potest, ex placitis Romanae nomothesia, apud alias gentes, & Germanos quoque nostros, usu receptae, ex nostris bonis certam portionem, quam *legitimam* vocamus, illis personis, quibus aut vitam dedimus, aut debemus, vel interdum etiam fraterno vinculo nobis junctis, relinquendam esse. De hac legitima, tum Romano jure, tum etiam postea peculiaribus populorum Legibus, tam multa, tam varia, sunt constituta, ut Jctis crassa volumina, quibus argumentum hocce tractandum suscep- runt, edendi occasio fuerit subnata. Inter alia vero legi- timae hoc insigne privilegium, jure civili, datum conces- sumque est, ut sine ullo onere, dilatione, vel conditione, relinquenda sit, & ut unumquodque horum, si ascri- ptum fuerit, pro non scripto habeatur: quod an ex natu- ralis juris praeceptis deduci queat, alia quaestio est, de qua superioribus annis sollicitus fui. Quemadmodum ve- ro ad officium Jcti pertinet, ut non solum ad responden- dum de jure, vel ad agendum, verum etiam ad cavenden- dum, aptum se & idoneum reddat, ut scilicet consilia sug- gerat, quibus modis, quibusve subsidiis, ac formulis, ne- gotia civilia non modo valide, & juste, sed etiam ex re agentis, secundum finem, quem sibi proposuit, gerantur: ideo, omni tempore, & veteres, & recentiores, Ju- risperiti observationes & regulas tradere conati sunt,

L. 33. C. de inoff. testam.

vid. Programm. nostr. 1700. de hoc arg. scriptum.

Qui-

quibus consuli possit illi, cujus intentioni lex, vel ejus rigor aut durities, obstare videtur. Illa inventa forensia *εὐρήματα*, seu *εὐρηματικά*, olim dicta sunt, unde *Herennio Modestino* liber singularis *περὶ εὐρηματικῶν* natus est, cujus fragmenta erudito commentario *Joannes Schilterus* illustravit. Hodie cautelas eas vocare solemus, quarum quam plurimas *Raymundus*, *Dilectus*, *Fichardus*, *Brederodius*, & nostra aetate illustris *Strykius*, aliique, collegunt, quae usum tum circa negotia inter vivos, tum etiam ultimas voluntates, habere possunt. Qua tamen parte negandum non est, saepius, ubi nimium cauti, circa ultima praesertim elogia, esse volunt, atque acutissimorum, peritissimorumque *JCtorum* consilio & opera utuntur homines, id agi efficique, ut quamplurimae postea ex testamentis istis controversiae, litesque diuturnae oriantur, quae heredes & posteros mirifice divexant, multisque malis obijciunt, & exponunt. Dum enim nimium anxii sunt in cavendo, tricis involvunt mentem testatoris, & providentiae Divinae saepe limites quasi ponere conantur, quae deinde omnia haec consilia confundit, & turbat, nec patitur exitum capere illa, quae tanta cum anxietate sunt confecta: ut adeo saepe satius sit, cum *Lucio Titio* testamentum suum scribere sine ullo *Juris perito*, rationemque animi sui potius sequi, quam nimiam & miseram diligentiam. Inter istas vero cautelas testamentarias insignem quoque *L. 88. §. 17.* locum invenit *cautela Socini*, illius scil., qui *junior* dicitur, ff. de Le- quae vocatur. Quod inventum quidem non ita *Socino* tribuendum est, quasi primus illius auctor fuerit, quum & apud *Angelum*, & *Durantem*, illud reperiat; sed ideo vulgo ascribitur *Socino*, quod perspicue, ac bene, cautelam istam exposuit, & usum ejus commonstravit. Est *Socinorum* nomen inter *JCtos* celebre; nec *Theologis* ignotum. Namque apud *Senenses* in Italia, clarissimi & summi *JCti* seculo *XVI.* floruerunt, ex familia *Socinorum* orti, quorum consilia & responsa, commentarii in utrumque jus, supersunt, laudemque

v. ad Nov. 16. §. prohibemus. in libro de arte testandi.

L. 1. C. 122.

insignem promerentur. Ex eadem vero gente etiam
 prodire, *Laelius*, & *Faustus*, *Socini*, quorum ille funda-
 menta sectae, quae *unitariorum*, & *Socinianismus* dicitur,
 jecit; hic vero ultimam deinde illi, infausto fidere, impo-
 suit manum. Vertitur vero illud *εὐρημα* in eo, ut pater
 obliqua via onus adjicere queat legitimae, filiumque
 compellere, ut totam hereditatem, vel omne id, quod ex
 bonis paternis, comprehensa etiam legitimae parte, ad-
 eptus est, restituat illis, ad quos parens illud pervenire
 optat, si forte sine liberis filius aliquando decedat. Ad-
 dat ergo ille, cui haec mens est, institutioni ex asse, vel
 semisse, dodrante, vel alia superante parte legitimam,
 hanc legem, ut, si filius voluntati paternae obsequi nolit,
 haud alia, quam ea ex parte, quae *νομικὸν μέρος* dicitur,
 institutus censeatur. Si filius itaque tota hereditate, vel
 parte illa excedente portionem legalem, potiri, eaque,
 quoad vivat, frui, cupit, necesse est, & eam patris adim-
 plere voluntatem, qua filii commisit fidei, ut aliis inte-
 gram restitueret hereditatem. Quod dum, ne faciat,
 recusat; non nisi legitimam partem consequitur, reliqua
 vero perdit omnia, quibus, ex judicio patris ultimo, gau-
 dere potuisset. Haec autem ratio testandi minime adver-
 satur juri testamentario, legitimae gravamen prohibenti.
 Nam, primo filius in tota hereditate, vel saltem parte
 ejus, legitimam superante, institutus est, atque ideo, hac
 parte, nullus querendi locus est filio relictus. Deinde
 rogat hunc parens, ut restituat hereditatem; quod, quo
 minus faciat, jure prohibitum non est. At vero, dum
 hereditatem ex asse, vel omne id, in quo honoratus filius
 est, restituere jubetur, ac proinde cum eo legitimam, o-
 nus adesse, quis dubitet? Adest utique, sed ita adest, ut, si
 filius velit, statim cesset. Jam enim patris jussus se pro-
 dit, ut, si nolit acquiescere in paterna voluntate filius, in
 legitima pure sit institutus, eamque consequatur. Sic,
 dum habet id, quod lex tribuit, & absque omni quidem
 onere, non est, cur de injuria, sibi facta, queratur, licet
 reliqua

reliqua perdat, quae liberae patris sunt dispositioni relicta. Sin vero assentiatur placitis patris, causa nulla est, cur accusetur testamentum, & juri adversum esse, dicatur; atque casus nunc existit, ubi onere fideicommissi legitima potuit gravari. Haec vero plane dubio carent, si filius diserte edicat, se hancce patris agnoscere voluntatem, paratumque esse, omnino paternis jussibus, de restituenda hereditate, obtemperare. Utrum vero, si hereditati se immiscuerit, vel adierit eam, absque ulla de agnitione oneris, facta declaratione, id actum tamen censeatur, ratam haberi paternam voluntatem a filio? inter nostros interpretes controversum est; nec desunt quibus negativa decisio hujus quaesiti placet. Confirmare horum sententiam viderur Justiniani Constitutio, secundum quam, si filius, post obitum patris, hoc, quod relictum vel donatum est, nec tamen legitimam partem conficiat, simpliciter agnoverit, &c. non adjiciens, nullam sibi superesse de repletionem, nullum sibi filium praejudicium facit, sed legitima pars repletur, nisi hoc specialiter sive in apocha, sive in transactione, scripserit, vel pactus fuerit, quod contentus relictis, vel data, parte: quo demum facto de eo, quod deest, nullam habet quaestionem. Ex quo id conficiunt nostri, legitimae, atque illius supplemento non aliter, quam disertis verbis, renunciari posse; quam definitionem non male ad hanc speciem trahi quoque, multis verisimile videtur. Sed tamen ad eam non pertinere, defendere quem posse, cum communi fere schola Doctorum, existimo. Quod si enim, ut praestruximus, ex asse quis institutus, vel ex magna certe parte hereditatis, eam adeat ex testamento simpliciter, & pure, non potest non etiam approbare omnem voluntatem defuncti, atque sic etiam consentire oneri, legitimae addito portioni. Nec, quod a Justiniano statutum, commode huc potest trahi, quum supponat Lex Justiniana, ne legitimam quidem integram esse filio relictam: quod, in nostra si subsistamus,

Conf.
Stryk. de
Caut. Test.
C. XVII,
M, 3, §. 15,
seq. ibique
all.
Marzari-
us de Fidei
commiss.
qu. 50.
Ruinus L.
3, conf. 143,
L. 35, §. 2,
C. de inoff.
test.

Alleg. a
Stryk. d. l.
c. 2.
Fach. L. V,
c. 96.

hypothesi, dici non potest. Sin vero reponas, neque hoc casu integram esse legitimam, quia restitutionis oneri est obnoxia: regerere mihi liceat, damnum hoc alio insigni commodo pensari; quod, licet interdum non aequet damnum, quod ex restitutione legitima oriri potest; potest saepe tamen etiam longe illud superare: atque ideo, incertum ob eventum, inaequalitas quaedam si appareat, nullum nobis creare impedimentum. Ut taceam, nostrates non contemnendis rationibus evincere solere, dimissionem etiam lucri legitima ex factis colligi posse, ex quibus de mente filii renunciantis sufficienter constare potest. Ceterum illud monitum velim, patrem, qui cum successu ista *cautela Socini* cupit uti, id agere debere, ut, si nolit ex asse instituere filium, tamen ex insigni parte id faciat. Nam, si exiguum est, quod superat legitimam, illud filius non adeo curabit, nec ideo dimittet perpetuum jus, & ad heredes transiturum, in bonis, ex lege ad ipsum pertinentibus. Disputari etiam solet, num haec clausula sub codicillari comprehendatur? quam quidem quaestionem in praesens discutere non licet; cum *B. Strykio* tamen, negandam esse, censeo. Sed *Stryk. d. l.* fatis de his. Venio ad id, quod nunc agitur. In *S. 24.* lucem vitamque communem exiit noster anno septimo supra octogesimum seculi XVII. VI. Idus Novembres, *Neapoli*, oppido *Misniae*, intra limites Praefecturae *Hohensteinensis* in confiniis *Bohemiae*, sito. Prognatus est parentibus optimis, & integerrimis: patre scilicet **JONA ROETHINGIO**, curiae ejusdem municipii adscripto, & matre **SUSANNA**, *Joannis Stegemanni*, magistri civium, viri de patria optime meriti, filia, quae in hunc diem superest, & aetatem hac re solatur, quod filium huncce res suas bene gerere experitur. Hi parentes de filii salute, tum, quae in hac vita, tum, quae post eam speranda, solliciti, omni conatu id egerunt, ut Christianae doctrinae praeceptis, bonisque artibus,

2139

bus, recte imbueretur. Tradiderunt ergo illum publicae scholae praeceptoribus, *Christiano Clodio, Paulo Peucero, & Godofredo Beyero*, qui omnes muneris partes bene expleverunt in erudiendo Candidato nostro. Annum vero quum undecimum superasset, *Elystram, Lusatiae* oppidum, fuit missus, & post annum, *Budissinam*, ut, utroque in loco, humanioribus literis operam daret. Utroutrouque autem, e dexterrimorum praeceptorum institutione optime profecit; qua parte *Christiani Ottonis*, Rectoris ludi Elystrensis, fidem & curam maxime laudat. Commeavit postea, per annos duos apud Budissinenses commoratus, *Zittaviam*, ubi septennium integrum, in celebri hujus urbis Gymnasio, consumpsit. Felicitas illi haec contigit, ut ibidem vivum adhuc *Weisium*, virum de studio-
sa juventute per annos multos longe meritissimum, & ideo insigni fama conspicuum, reperiret, qui, una cum *Adamo Erdmanno Miro, & Riccero*, incrementa studiorum nostri mirum in modum promovit, & auxit. Tempus tandem visum est, ad altiora accedere, & Academica studia aggredi. Concessit ergo *Jenam*, ubi a Rectore magnifico, **GEORGIO WOLFGANGO WEDELIO**, Archiatro jam dudum celeberrimo, iv. Non. Sextilis, in numerum civium, anno hujus seculi nono, receptus est. Quia vero, in scholis inferioribus bene jam ad majora praeparatus erat, statim ad artem juris animum applicuit, primumque sibi praeceptorem nobilissimum **HERTELIIUM** elegit, qui viam omni studio, & dexteritate illi commonstravit, qua tum ad cognitionem juris, tum ad ejus usum, contendere posset. Sectatus etiam est studiose Doctores publica autoritate constitutos, viros & doctrinae, & famae celebritate, omnibus notos, **SLEVOGTIUM, BEYERUM, WILDVOGELIUM, BRUCKNERUM & SCHROETERUM**. Atque, his omnibus, propter eorum insignem copiam doctrinae, quam plurima se debere, libens profiteretur. Quadriennio in Salana Academia consumpto, in patriam rediit, in tirociniis fori
ver-

2735
versaturus. Sed placuit tamen rursus ad Academica se conferre studia. Quam ob causam ad nos venit, anno quarto decimo hujus, in quo vivimus, seculi, civitatisque nostrae jure donatus est, cum magnifici Pro-Rectoris munere summe reverendus KLAUSINGIUS fungeretur. Accessit vero hic, tum ad nostra pulpita, tum ad honoratissimorum Collegarum, magnifici praesertim WERNHERI, & excellentissimi GRIEBNERI, Juris Antecessorum praestantissimorum, scholas publicas privatasque, atque omnes industriae nervos, & felici quidem successu, contendit, ut perficeret hic incepra alibi, & doctrinae opibus se magis magisque locupletaret. Praeter haec vero selegit sibi privatissimam operam B. NAEVII nostri: post cujus obitum commercio est usus consultissimi WOLFI, quo ductore, universi juris spatia repetiit, atque operam maxime dedit, quo, in conscribendis libellorum, exceptionum, aliarumque rerum, formulis, quorum in foro usus est, calamum exerceret, atque hac ratione stylo curiae asvescere posset.

Dum vero ita studia Academica tandem relinquere, & in rerum argumentis versari, cupit, inter Candidatos, ut reciperetur, anno superiore petiit modeste, obtinuitque scrutinio primo exantlato, dignum ut censeret Ordo eum, qui causas oraret, & ad alia Candidatorum specimina admitteretur. Nuper etiam rigoroso, quod vocant, examini se subjecit, fatisfecitque nostrae omnium expectationi. Nihil ergo superest, quam, ut proximo Jovis die in publicum prodeat, & sub excellentissimo D. MENCKENIO, Collega nostro aestumatissimo, Dissertationem, erudite conscriptam, *de Testamento judiciali extra locum judicii condito*, adversus dissentientes tueatur. Meum itaque est, ut Magnificum Dominum PRORECTOREM, Patres Academiae conscriptos, civesque nobilissimos, & praestantissimos, omni, quo decet, cultu & studio, exorem, ut hanc panegyrim praesentia sua honorifica ornare velint. P. P. Dom. Miseric. A. O. R. M DCC XVI.

VITTEMBERGAE
LITERIS GERDESIANIS.

